

Ο περί Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων Νόμος του 1989 εκδίδεται με δημοσίευση στην επίσημη εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας σύμφωνα με το Άρθρο 52 του Συντάγματος.

Αριθμός 117 του 1989

ΝΟΜΟΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΝΟΗΤΙΚΑ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ, ΤΟΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥΣ, ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΤΑΜΕΙΟΥ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΑΥΤΩΝ.

ΕΠΕΙΔΗ η αξιοπρεπής διαβίωση και κοινωνική ασφάλιση αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα του ανθρώπου, κατοχυρωμένο από το Άρθρο 9 του Συντάγματος και την αρχή της ισότητας έναντι του Νόμου και της Διοίκησης που επίσης κατοχυρώνεται από το Άρθρο 28 και εξυπακούει την παροχή στα αδύνατα μέλη της κοινωνίας των αναγκαιών μέσων για διασφάλιση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, καθώς επίσης και τις διακηρύξεις της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών του 1971 και 1975 για τα δικαιώματα των νοητικά καθυστερημένων ατόμων, ως και τις υποχρεώσεις της πολιτείας έναντι μελών της που μειονεκτούν, όπως διακηρύσσονται στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη που έχει επικυρωθεί με τον Κυρωτικό του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτου Νόμο του 1967· και

Προσίμουν.

4 του 1967.

ΕΠΕΙΔΗ είναι επιβεβλημένη και η θέσπιση νόμου που να καθορίζει τα δικαιώματα των νοητικά καθυστερημένων ατόμων, τον προσδιορισμό του πλαισίου των υποχρεώσεων της πολιτείας έναντί τους ως επίσης και άλλες συναφείς πρόνοιες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ η Βουλή των Αντιπροσώπων ψηφίζει ως ακολούθως:

1. Ο παρών Νόμος θα αναφέρεται ως ο περί Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων Νόμος του 1989.

Συνοπτικός τίτλος.

2. Για τους σκοπούς του Νόμου αυτού και εκτός αν διαφορετικά προκύπτει από το κείμενο:

Ερμηνεία.

«Ανάπηρος» σημαίνει νοητικά καθυστερημένο άτομο·

«Διαχειριστής» περιλαμβάνει επίτροπο ή παραλήπτη·

«Επιτροπή» σημαίνει την Επιτροπή που ιδρύεται με βάση το άρθρο 5·

«Κατάλληλη Σχολή» σημαίνει σχολείο ή υπηρεσία στο οποίο εφαρμόζεται πρόγραμμα ειδικό για νοητικά καθυστερημένα άτομα·

«Νοητικά καθυστερημένο άτομο», εκτός αν διαφορετικά ορίζεται για τους σκοπούς άλλου Νόμου, σημαίνει πρόσωπο οποιασδήποτε ηλικίας που είναι μόνιμα ανίκανο να εξασφαλίσει μόνο του όλες ή μερικές από τις απαραίτητες ανάγκες για ομαλή ατομική ή κοινωνική διαβίωση λόγω ελλειπών ανάπτυξης ή ανεπάρκειας, εκ γενετής ή μη, των νοητικών του δυνατοτήτων·

«Ταμείο» σημαίνει το Ταμείο που ιδρύεται με βάση το άρθρο 11·

«Υπουργός» σημαίνει τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων·

«Ψυχοπαιδαγωγική Επιτροπή» σημαίνει την Επιτροπή που έχει συσταθεί με βάση το Νόμο περί Ειδικής Εκπαίδευσης.

47 του 1979.

Βασικά
δικαιώματα
νοητικά
καθυστε-
ρημένων
ατόμων.

3.—(1) Το νοητικά καθυστερημένο άτομο δικαιούται αξιοπρεπούς διαβίωσης και κοινωνικής ασφάλισης ανάλογα προσαρμοσμένης στις ανάγκες και ικανότητές του. Η ευθύνη για τη νομική κατοχύρωση και πλήρη ασφάλιση των δικαιωμάτων αυτών βαρύνει την πολιτεία. Αποτελεί ευθύνη της πολιτείας η παροχή στο καθυστερημένο άτομο των αναγκαίων μέσων φροντίδας και περίθαλψης για διασφάλιση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, υγιούς διαβίωσης και ανάπτυξης στο βαθμό που οι δυνατότητές του το επιτρέπουν.

(2) Αφού τηρηθούν οι διατάξεις του εδαφίου (3) του παρόντος άρθρου και του άρθρου 4, αποτελεί υποχρέωση της πολιτείας να κατοχυρώνει την αξιοπρέπεια του νοητικά καθυστερημένου ατόμου και να παρέχει ή συνεισφέρει ανάλογα με τις ανάγκες του φροντίδα, περίθαλψη και βοήθεια που θα περιλαμβάνει:

- (α) Ειδική εκπαίδευση σε κατάλληλα σχολεία ή κέντρα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης·
- (β) ιδρυματική διαμονή, φροντίδα και περίθαλψη·
- (γ) δημιουργία ευκαιριών για επαγγελματική αποκατάσταση·
- (δ) φροντίδα και βοήθεια στο σπίτι όπου το νοητικά καθυστερημένο άτομο διαμένει με γονείς ή συγγενείς·
- (ε) εξασφάλιση διαμονής και φροντίδας του καθυστερημένου ατόμου που διαμένει με γονείς ή συγγενείς μετά το θάνατό τους ή όταν αυτοί καταστούν ανίκανοι να προσφέρουν την αναγκαία φροντίδα στο καθυστερημένο άτομο·
- (στ) ευνοϊκή μεταχείριση στο σχέδιο κοινωνικών ασφαλίσεων·
- (ζ) λήψη νομοθετικών μέτρων για προστασία του νοητικά καθυστερημένου ατόμου στον κοινωνικό χώρο·
- (η) παροχή αναγκαίας βοήθειας για κοινωνικοποίηση νοητικά καθυστερημένων ατόμων και ενσωμάτωσή τους στο κοινωνικό σύνολο στο βαθμό που οι ικανότητές τους το επιτρέπουν· και
- (θ) διορισμό κατάλληλων προσώπων για τη διαχείριση των περιουσιών και για την προστασία των συμφερόντων των νοητικά καθυστερημένων ατόμων.

(3) Οι πρόνοιες του εδαφίου (2) δεν απαλλάσσουν τους γονείς από τις υποχρεώσεις τους έναντι των παιδιών τους.

Υποχρεώσεις
πολιτείας.

4. Η πολιτεία αναλαμβάνει να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της έναντι των αναπήρων ως εκτίθενται στο άρθρο 3 άμεσα ή έμμεσα, μερικώς ή εξ' ολοκλήρου ως θέμα προτεραιότητας μέσα στα πλαίσια των κρατικών δυνατοτήτων λαμβάνοντας υπόψη και τις διαπιστώσεις της Επιτροπής για τις ανάγκες καθυστερημένων ατόμων.

Επιτροπή.

5.—(1) Ιδρύεται επιτροπή με την επωνυμία «Επιτροπή Προστασίας Νοητικά Καθυστερημένων Ατόμων» η οποία θα απαρτίζεται από αριθμό μελών που δε θα είναι μικρότερος των έξι (6) ούτε μεγαλύτερος των δώδεκα (12) και τα οποία θα διορίζονται από τον Υπουργό για την εκτέλεση των καθηκόντων που παρέχονται σ' αυτή από τον παρόντα Νόμο. Ο Υπουργός δύναται με απόφασή του να τροποποιήσει την πρόνοια του παρόντος άρθρου, όσο αφορά τον αριθμό των μελών.

(2) Από τα μέλη της Επιτροπής τα μισά θα πρέπει να είναι κρατικοί λειτουργοί και θα είναι γνωστά ως τα κρατικά μέλη, και τα υπόλοιπα θα είναι ιδιώτες και θα είναι γνωστά ως μέλη ιδιώτες. Οι Υπουργοί Οικονομικών, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υγείας και Παιδείας θα υποδεικνύουν ονομαστικά από ένα τουλάχιστο λειτουργό του Υπουργείου τους για διορισμό ως κρατικό μέλος της Επιτροπής. Τα

μέλη ιδιώτες θα διορίζονται από γονείς και αδελφούς αναπήρων που θα υποδεικνύονται από τον Παγκύπριο Σύνδεσμο Γονέων Καθυστερημένων Ατόμων.

(3) Ο Υπουργός διορίζει ένα από τα μέλη της Επιτροπής ως Πρόεδρο και άλλο ένα ή περισσότερα ως αναπληρωτή πρόεδρο ή αναπληρωτές προέδρους. Ο πρόεδρος της Επιτροπής θα πρέπει να είναι κρατικό μέλος και σε περίπτωση ισοψηφίας, θα έχει δεύτερη ψήφο.

(4) Αφού τηρηθούν οι διατάξεις των εδαφίων (6) και (7) η θητεία της Επιτροπής είναι τέσσερα (4) χρόνια.

(5) Σε περίπτωση κατά την οποία ο Πρόεδρος της Επιτροπής ή άλλο κρατικό μέλος της παύσει να κατέχει την οργανική θέση που κατείχε κατά το χρόνο του διορισμού του λόγω αφυπηρέτησης ή μετάθεσης σε άλλο Υπουργείο, ο Υπουργός τερματίζει το διορισμό του και προβαίνει σε διορισμό νέου μέλους για το υπόλοιπο χρονικό διάστημα της θητείας της Επιτροπής:

Νοείται ότι, μέχρις ότου τερματιστεί ο διορισμός του και γίνει νέος διορισμός, το κρατικό μέλος το οποίο θα αντικατασταθεί θα συνεχίζει να ασκεί τα καθήκοντά του ως πρόεδρος ή μέλος της Επιτροπής για περίοδο η οποία δε θα υπερβαίνει τις πέντε (5) εβδομάδες. Κατά την εκπνοή της περιόδου αυτής η θέση θα θεωρείται κενή και ο διορισμός τερματισθείς.

(6) Ο Υπουργός δύναται ανεξαρτήτως των διατάξεων του εδαφίου (5) του παρόντος άρθρου οποτεδήποτε να τερματίσει το διορισμό του Προέδρου, Αναπληρωτή Προέδρου ή Μέλους, κρατικού ή μη, για τους ίδιους λόγους που τερματίζονται οι υπηρεσίες επιτρόπων εμπιστευμάτων. Χωρίς περιορισμό της γενικής αυτής πρόνοιας, ο Υπουργός δύναται οποτεδήποτε να τερματίσει το διορισμό Προέδρου, Αναπληρωτή Προέδρου ή Μέλους, κρατικού ή μη, αν

- (α) λόγω ασθένειας δεν είναι σε θέση να μετέχει στις συνεδρίες Επιτροπής,
- (β) απουσιάζει αδικαιολόγητα από τρεις συνεχείς συνεδρίες της Επιτροπής,
- (γ) λόγω απρεπούς συμπεριφοράς στον ιδιωτικό ή δημόσιο βίο του, καθίσταται ανεπιθύμητος στην εκτέλεση των καθηκόντων του ως Προέδρου ή Μέλους της Επιτροπής, και
- (δ) τούτο είναι προς το δημόσιο συμφέρον.

(7) Ο Πρόεδρος, Αναπληρωτής Πρόεδρος ή Μέλος της Επιτροπής δύναται να υποβάλει οποτεδήποτε ιδιογράφως παραίτηση απευθυνόμενη προς τον Υπουργό και η οποία θα έχει ισχύ σε πέντε (5) εβδομάδες από την ημέρα που υποβάλλεται ή από την ημέρα που ο Υπουργός διορίζει νέο μέλος της Επιτροπής σε αντικατάσταση του παραιτηθέντα, αν τούτο συνέβαινε πριν την εκπνοή των πέντε (5) εβδομάδων.

(8) Κενές θέσεις που δημιουργούνται για οποιοδήποτε λόγο, πληρούνται με διορισμό νέων μελών για την υπόλοιπη περίοδο της θητείας της Επιτροπής:

Νοείται ότι η εγκυρότητα οποιασδήποτε πράξεως ή εργασίας της Επιτροπής δεν επηρεάζεται λόγω δημιουργίας κενής θέσεως, εφόσο ο αριθμός των μελών δεν είναι μικρότερος του μισού.

(9) Για τη λειτουργία της Επιτροπής καταρτίζονται από την ίδια Κανονισμοί οι οποίοι κατατίθενται στο Υπουργικό Συμβούλιο, προς έγκριση.

Αρμοδιότητες
της Επιτροπής.

6. Άνευ επηρεασμού άλλων νομοθετικών διατάξεων και εξουσιών η Επιτροπή θα έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες και καθήκοντα:

- (α) Την καταγραφή σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 7 όλων των νοητικά καθυστερημένων ατόμων και τον καταρτισμό μητρώου με αναφορά στο είδος της αναπηρίας, στις ειδικές ανάγκες και προβλήματα και οτιδήποτε άλλο σχετικό με τον ίδιο τον ανάπηρο, τους συγγενείς του και την περιουσία του,
- (β) τη συνεχή παρακολούθηση των προβλημάτων των αναπήρων και τον καταρτισμό εκθέσεων και εισηγήσεων σχετικά με την επίλυσή τους,
- (γ) τον καταρτισμό προγραμμάτων σε συνεργασία με τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες, για την εφαρμογή και υλοποίηση των δικαιωμάτων των αναπήρων και τον καθορισμό προτεραιοτήτων ανάλογα με τη σοβαρότητα και την οικονομική δαπάνη που η εφαρμογή ή υλοποίηση των δικαιωμάτων συνεπάγεται,
- (δ) την παρακολούθηση των ενεργειών και μέτρων που θα λαμβάνονται για την υλοποίηση και εφαρμογή των διακηρυχθέντων δικαιωμάτων των αναπήρων και τη συνεχή ενημέρωσή της για όλα τα μέτρα που λαμβάνονται από άλλα τμήματα, λειτουργούς, οργανώσεις, σωματεία και άτομα, σχετικά με τα προβλήματα των αναπήρων,
- (ε) την παρακολούθηση της εφαρμογής του Νόμου αυτού και τον εντοπισμό τυχόν ατελειών με σκοπό την προώθηση τροποποίησής του,
- (στ) την κατάρτιση καταλόγου κατάλληλων προσώπων ή οργανισμών για διορισμό ως διαχειριστών, επιτροπών ή παραληπτών περιουσιών νοητικά καθυστερημένων ατόμων,
- (ζ) την κατάρτιση μητρώου και την περίληψη σ' αυτό, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 9, όλων των ιδρυμάτων και υπηρεσιών που ασχολούνται με νοητικά καθυστερημένα άτομα,
- (η) την καθοδήγηση των ενδιαφερομένων για την ίδρυση και λειτουργία ιδρυμάτων και υπηρεσιών (ιδιωτικός τομέας) σχετικά με την αντιμετώπιση προβλημάτων των αναπήρων,
- (θ) την καθοδήγηση ιδιωτών σχετικά με εισφορές, δωρεές ή κληροδοτήματα που θα παραχωρούνται για την ανακούφιση ή αντιμετώπιση των αναγκών των αναπήρων,
- (ι) την αποδοχή από την ίδια την Επιτροπή ή υπόδειξη μέλους ή μελών της για προσωρινό διορισμό ως κηδεμόνων, διαχειριστών ή επιτρόπων του προσώπου ή της περιουσίας του ανάπηρου ατόμου, μέχρις ότου εξευρεθεί άλλο κατάλληλο πρόσωπο,
- (ια) την επιθεώρηση, σε συνεννόηση με τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες, ιδρυμάτων και χώρων, όπου διαμένουν, εργοδοτούνται ή απασχολούνται νοητικά καθυστερημένα άτομα και την υποβολή εισηγήσεων αναφορικά με τις συνθήκες, τους όρους εργασίας και την ασφάλεια των αναπήρων,
- (ιβ) την παροχή κάθε είδους συμβουλής ή καθοδήγησης στους αναπήρους, στους συγγενείς και κηδεμόνες τους ή στους διαχειριστές ή επιτρόπους της περιουσίας τους,
- (ιγ) τη φροντίδα για την κατάλληλη απασχόληση των αναπήρων και για την τοποθέτησή τους σε κατάλληλα ιδρύματα, στέγες ή κέντρα και γενικά τη μόρφωση, εκπαίδευση και αποκατάστασή τους.